

Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю / за ред. проф. Є.М. Потапчук. Хмельницький : ХНУ, 2013. С. 141–143.

4. Лях Т. Л. Методика організації волонтерських груп: навчальний посібник. К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 160 с.

5. Лях Т. Л. Соціально-педагогічна діяльність студентських волонтерських груп : дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук : 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Лях Тетяна Леонідівна. К., 2009. 304 с.

6. Зверєва І.Д., Безпалько О.В., Харченко С.Я. та ін. Соціальна робота в Україні: Навч. посібник / За заг. ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. К.: Науковий світ, 2003. 233 с.

Заверуха А. О.

магістрантка групи мСП-21
факультету педагогіки і психології
ТНПУ імені В. Гнатюка

Лещук Г. В., к. п. н., доцент кафедри
соціальної роботи та менеджменту
соціокультурної діяльності ТНПУ

ФАСИЛІТАЦІЯ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ

Актуальність теми дослідження. Зумовлена сучасними реформами школи, які відбуваються сьогодні у національних системах освіти. Їх удосконалення полягає у гуманізації навчального процесу, в переході від звичної традиційно-освітньої системи (де позиція вчителя і учня формальні і функції вчителя полягають суто в передачі знань), до педагогіки партнерства – учень і вчитель відкриті до спілкування один з одним.

Сучасна освіта передбачає фасилітативний процес навчання, створення психологічно комфортних умов для саморозвитку та

самовиховання кожної дитини на основі співпраці, взаємоповаги та довіри між усіма учасниками начального процесу.

Метою статті є висвітлення сутності фасилітації, її значення в сучасній освітній сфері діяльності в освіті та суспільстві й окресленні шляхів здійснення цього процесу.

Виклад основного матеріалу. У науковій теорії і практиці виділяються два види фасилітації, а саме соціальна фасилітація та педагогічна фасилітація.

Під соціальною фасилітацією розуміється продуктивність або швидкість діяльності особистості внаслідок актуалізації в свідомості образу іншої особи, яка є спостерігачем.

Під педагогічною фасилітацією варто розуміти підвищення продуктивності освіти, а саме навчання та виховання особистості.

Ці два види фасилітації об'єднує те, що фасилітація сприяє підвищенню продуктивності будь-якої діяльності. Якщо говорити про відмінність між соціальною фасилітацією та педагогічною фасилітацією полягає у тому, що соціальна фасилітація відбувається у вигляді спостереження за особистістю, а педагогічна фасилітація – з допомогою особливого стилю спілкування педагога з учнями і впливу ним на особистість [1].

Розробку концепції педагогічної фасилітації розпочав у 50-х роках. ХХ ст. К. Роджерс. На його думку, педагог- фасилітатор допомагає дитині в процесі розвитку, підтримує та супроводжує її, створює сприятливе середовище прийняття, розуміння, одночасно мотивує дитину до навчання, самопізнання, саморозкриття. У сучасній педагогіці поняття «фасилітація» визначається як вплив педагога на саморозвиток та самовиховання того, хто навчається, за допомогою заохочення, стимуляції та використовується в дослідженнях міжособистісної взаємодії педагога з учнем під час освітнього процесу [2, с. 51].

Інші науковці трактують педагогічну фасилітацію, як взаємодію між педагогом та учнем, яка забезпечує створення сприятливих умов до саморозвитку учасників навчального процесу та ґрунтується на

засадах гуманізму, толерантності та полісуб'єктності. Саме така взаємодія, з точки зору О. Галіцян, передбачає «пошук способів та засобів гуманізації навчально-виховного процесу» [3, с. 228]. Звертаємо увагу на те, що фасилітацію можна трактувати, як специфічний вид педагогічної діяльності, яка відповідає сучасним потребам освітнього процесу, тобто надає можливість особистості усвідомлювати власну самоцінність, прагнення до самовдосконалення та саморозвитку.

Незважаючи на велику кількість трактувань категорії фасилітації принципи її залишаються сталими, серед них виділяють такі: гуманізму й любові до людини; позитивного мислення та сприйняття світу; віддачі й вищих цілей; вдячності; толерантності, прийняття й прощення; успіху та емоційності; співробітництва, ефективної комунікації та партнерства; відповідальності цілеспрямованості; індивідуального підходу [5].

Окрім того, існує ряд чинників, яка визначає формування компонентів фасилітації та важливість вивчення готовності педагога до фасилітації:

- запити сучасного світу, які висувають вимоги до школи як соціального інституту розвитку, що повинен сприяти саморозвитку та самовихованню кожної дитини;

- реалізацією особистісно орієнтованого підходу в освіті, який передбачає наявність у педагога таких якостей, що забезпечують створення психологічно комфортних умов для повноцінного навчання дітей на основі співпраці, взаємоповаги та довіри;

- важливістю для самого педагога володіти такими психологічними якостями, що виявляються засобами підвищення його професійної компетентності [4].

На сьогодні є актуальним питання хто ж такий фасилітатор у педагогічній діяльності, яка його роль в освітній сфері? Ми його можемо розглядати, як особистість яка допомагає дитині під час народження думки, може допомогти дитині у її розвитку, стимулюванню до дій, це та людина яка не тільки володіє матеріалом,

ТНПУ MAGISTERIUM

вміє передавати знання, а й допомагає зробити учасникам певні висновки, розвиває навички й уміння. Педагогічна фасилітація в освітній сфері передбачає турботу про особистість та її духовний стан, розвиток емпатії, вміння приймати людину і себе самого без засуджень, а не лише вирішення навчальних проблем.

Якщо говорити про педагогічну фасилітацію в групі, класі то її завдання полягає у допомозі учням вирішити поставлене завдання без втручання у зміст педагогом, при цьому вчитель повинен вміти допомогти сформулювати цілі та завдання, що стоять перед групою учнів або перед кожним учнем окремо, а далі створює вільну та невимушену атмосферу, яка стимулюватиме учнів до вирішення проблем.

Разом з тим вчитель, соціальний педагог/працівник, психолог повинен враховувати і те, що він повинен:

- бути самим собою, відкрито висловлювати свої думки та почуття;
- демонструвати дітям повну до них довіру та впевненість у їх можливостях та здібностях;
- виявляти емпатію, тобто розуміння почуттів та переживань кожного школяра [6].

Ряд учених вважають, що професійно важливими властивостями соціального педагога-фасилітатора є його гуманістичні якості, які можна згрупувати таким чином: якості, обумовлені гуманістичними цінностями соціально-педагогічної діяльності: гуманність, життєлюбність, оптимізм, толерантність, справедливість, совість, почуття обов'язку, відповідальність, чесність, милосердя; якості, що характеризують потребу соціального педагога в спілкуванні: комунікабельність, альтруїзм, чуйність, емпатійність; якості, що характеризують ціннісне ставлення соціального педагога до себе: самоцінність, адекватна самооцінка, упевненість в собі, самоповага, скромність, почуття власної гідності, вимогливість до себе, автономність [7, с. 40].

Згідно з дослідженнями при фасилітувальному стилі навчання учні рідше пропускають школу впродовж навчального року, мають більш позитивну самооцінку, досягають більшого прогресу в навчанні, у них менше проблем з дисципліною, менше актів вандалізму щодо шкільної власності, для них характерний вищий рівень мислення та творчої активності [8].

Висновок. Отже, головним завданням фасилітатора в освітній сфері, є полегшення та одночасно стимулювання процесу вчення, тобто вміння створювати відповідну інтелектуальну та емоційну обстановку, атмосферу психологічної підтримки, посередництва, допомоги.

На підставі вище сказанного можна зазначити, що фасилітативні вміння – це набута на основі знань і навичок здатність організовувати процес усвідомленого навчання та особистого зростання, який відбувається з використанням інноваційних технологій, в умовах повного прийняття суб'єктів навчального процесу, що спонукає їх до спрямованого та продуктивного саморозвитку. Загалом, успішність реалізації процесу педагогічної фасилітації безпосередньо залежить від рівня оволодіння педагогом фасилітативними вміннями.

Список використаних джерел :

1. Прийоми та техніка фасилітації в освітній. Педагогічна фасилітація. сфері. Goaravetisyan. 2020.URL: <https://goaravetisyan.ru/uk/priemy-i-tehnika-fasilitacii-v-obrazovatelnoi-sfere-pedagogicheskaya/>. (дата звернення 12.10.2022).
2. Адамська З. М. Культурологічна парадигма як методологічна основа розвитку фасилітативних здібностей майбутнього психолога. Психологія особистості. 2017. № 1. 70 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/По_2017_1_9 (дата звернення 12.10.2022).
3. Галіцан О. А. Теоретичне підґрунтя проблеми застосування принципів педагогічної фасилітації у професійній діяльності вчителя сучасної школи. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія*

16: Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. праць. Київ. 2012. Вип. 18 (28). 179 с.

4. Гарькавець С. Координати психологічного виміру фасилітативної компетентності педагога. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84593283.pdf> (дата звернення 13.10.2022).

5. Волкова Л. Формування фасилітативності – інтегративної професійно-особистісної якості майбутніх вчителів засобами тренінгу. URL: <http://academy.ks.ua/wp-content/uploads/2014/05/57.pdf>. (дата звернення 13.10.2022).

6. Позиція «фасилітатор». stud.com.ua URL: https://stud.com.ua/24129/pedagogika/pozitsiya_fasilitator (дата звернення 13.10.2022).

7. Парципативні процеси: планування, фасилітація і модерація заходів. Рекомендації для використання, Київ, 2019. 90 с.

8. Капська А. Соціальна робота. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2005. 300 с.

Іванів Р.Є.
магістрантки групи змСП-21
факультету педагогіки і психології
ТНПУ імені В.Гнатюка

Петришин Л.Й, д. п. н., професор кафедри
соціальної роботи та менеджменту
соціокультурної діяльності ТНПУ

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ООП У ЗОШ

Актуальність теми дослідження. В Україні спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості дітей з особливими освітніми потребами. Така ситуація провокує розроблення та реалізацію інноваційних підходів в освітньому просторі України, спрямованих на